

SZÉKESEFEJÉRVÁR.

TÁRSADALMI HETILAP.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének

A lap ára
háshoz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Hirdetmény
a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor:
Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 krért
igtattatik be.

KÖZLÖNYE.

Megjelen minden vasárnap.

8. szám.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 164. sz.) czimzandók; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak Klökner Péter kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Bérmendetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Anyagi helyzetünk.

A vagyon és hitel nemcsak kereskedelmi vagy gazdasági, de egyúttal magvas szellemi tényezői is társadalmunknak. A közművelődés csakis oly országban fejlődhet ki, hol az anyagi jólét virágzó fokon áll; igaz tehát az, hogy a jólétnek és közművelődésnek legnagyobb emeltyüi — a vagyon és hitel.

Minden embernek anyagi alapját a vagyon képezi, s így a birtok utáni vágy nem egyéb, mint szabadság és függetlenség utáni törekvés. A vagyon-szerzés első polgári kötelesség, melyet az egyes polgár nemcsak saját maga, hanem az állam érdekében is követni köteles. A hitel pedig oly közérdekű fontossággal bír, mely iránt egyenlően kell érezzen a földművelő, iparos, kereskedő, gyáros és minden magánember. — Az államnak viszont arra kell törekednie, hogy polgárai érdekében rendezett háztartása, s így ingatlan hitele legyen, mert ez azon esatorna, melyen át a jólét a nép egyes rétegei közé átszivárog.

Hazánk e tekintetben igen hátra van Európa más országai között. Igaz az is, hogy a mult esztendő bajai és csapásai majdnem általánosak egész Európában; de míg a többi országok kedvező hitelviszonyaik mellett kiheverik eme óriási rázkódásokat, addig mi majdnem az elcsüggedés révén állunk, és a kétségbeesés a legijesztőbb alakban előttünk áll, fokozódva napról napra és a javulás iránt remény nélkül.

A hitelválság elszibbasztá a forgalmi élet lük-tetését kivétel nélkül mindenütt, és az általános munkahiány kiterjed a kereskedőre ép úgy, mint az iparosra. Az adóexecutio, uzsora, munkapangás, keresethiány és ezekből származó fizetéseképtelenség mind megannyi ijesztő rémek. Az iparos osztály jelentékeny része, miután a vásáron eladásra szánt áruján a nagy pénzszükség miatt túladni nem bír, arra szorul, hogy kész áruját zálogba tegye, hogy pénzhez jusson a mindennapi szükséglet előteremtésére, vagy néhány forint tartozása kiegyenlítésére. Ehhez járul még az állam vasszigora, mely szigorun alkalmazott adóvégrehajtásával csak növeli a köznyomort. Sok ember nehezen összekuporgatott vagyonszája dabra kerül, az árverésen a vagyonnak értéke nincs és a szegény munkásnépek keservesen beszerzett holmiját potom áron elkotyavetyélik.

Gyorsan és okszerűn alkalmazandó orvoslás lenne okvetlen szükségünk, melytől a forgalmi élet ismét lendületet nyerne. Az államnak úgy mint a polgároknak egyesült erővel törekedni kell a helyzet megváltoztatására.

Mert a rongált vagyoni állapot nemcsak egyeseknek, de államoknak létét is ingadozóvá teszi; míg ellenben rendezett vagyonnak nem csupán az anyagi jólét következményei szolgálnak előnyül, de kíséri azt a közbecsülés és tisztélet érzete egyesekre úgy, mint egész nemzetekre is, mennyiben az anyagi föltételek minősége egyúttal egy nemzet szellemi kifejlődését is híven szokta tolmácsolni.

A jelen pénzválság és az inséges csapások, melyekkel meg lettünk látogatva, hitelünket minden-estetre megingatta, azonban pár jó esztendő nagyot segíthet, feledtetheti a jelen bajokat, s lendíthet a jövőn; de csak is okszerű gazdálkodás és kitartás mellett, s ha a mult tanuságait nem feledjük, hanem inkább alkalmazzuk, akkor nézhetünk csak bizalom-mal a fölvirágzás elé.

Továbbá az általános üzletpangás és munkaszünet leginkább a pénzhiánynak és a megingott hitelnek kifolyása, s ha az országban a pénz- és hitelviszonyok javulnának, daczára a volt roszt termésnek, a retteget inségtől épen nem kellene tartani.

Addig azonban a segélyezés korszerű eszméjét kellene gyorsan alkalmazni, és a mi ennek módját és eszközeit illeti legalkalmasabb és legegyszerűbb lenne ha a kormány mérsékelt kamatláb mellett mindenestire könnyű feltételek mellett nyújtana kölcsönöket a törvényhatóságoknak a közmunkák létesítésére; — vagy oly intézkedéseket kellene tenni, hogy az inség által sújtott népek munka adassék, különösen azért, mert az általános pénz- és hitelhiány folytán a sok vidéken rendszeren folytatott munkálatok jelenleg szünetelvé, ezáltal alkalom nyújtatik arra, hogy a munkaképesek munkájuk után szerzett keresetükből megélhessenek, míg a rendszeres kereseti források ismét megnyílnak.

Az intézkedések sokféle tényezőit lehető legrövidebb idő alatt kellene alkalmazni, mert a ki korán segít, az kétszeresen segít!

TÁRCZA.

Rajzgyakorlat

két krétával.

Egy vén tanoncztól.

Bolond rajz, hanem az egészben véve legbolondabb az, hogy össze-vissza kuszált vonásai daczára természetih.

A főalak benne nemzeti Nagy Gáborné, szül. Pörgei Éva asszonyom, ki most, mint szokták mondani, már elrugta a javát; azonban a régi jó világban híres szépségnek tartották azok, kik csak az alakot, de a szívet és lelket nem ismerték.

Egyszerű vargaster leánya léte egész nevelését növelésben nyerte, mely körülmény folytán azon furcsa helyzet állott be, hogy a szép és eszes Vicza leányasszonytól a házassulandó erősebb rész visszavonult, mert mesterember, kinek leányasszony kellett volna esztől barnult munkához szokott kezeivel nem mert az apa által is „gyöngyvirágomnak” nevezett finom szirma üvegházi növényhez nyulni, az 1848 előtt divott kasztszellel pedig megengedte ugyan, hogy a kisasszonynak czimzett szépikében gyönyörködhesenek, neki tömjézenzenek; de az tiltva volt, hogy törvényesen leszakítsák, s a házassulandó virágtartó poharába ápolják, annyi esze pedig volt a kis Czivának, — úgy nevezte el ő saját magát Vicza helyett, hogy törvénytelen kéz által letépett, gomblyukba fűzött, hamar hervadó virág lenni nem akart.

Ilyen körülmények között a férjhezmenési saison is úszra járván, Cziva kisasszony összeveszett a sors-

sal, s mint aféle elkényeztetett szép leány elkezdett vele daczolni, feltette magába, hogy férjhez megy.

A szeszélyes sors titkon mosolygott, s egy még a fiatal emberek (nőtlen volt) közé sorozott vén diákok fülénél fogott, annak megmutatta a csábos Czivát, ki azonnal bele is szeretett, hogy pedig oka legyen nőül vehetni, a földhöz ragadt szegény ifjunak szerzett egy ispánságot, nem ugyan fő- vagy alispánságot, hanem olyan kisebbszertű; de jövedelmező uradalmi ispánságot, megkérte Pörgei Evelin kisasszonyt, s ez őt úgy tette csuffá, hogy férjhez ment hozzá. Gábor ur különben is szóltan ember volt, ehhez még az ő fogalma szerint elég volt, hogy Cziva az ő nevét vise lendi — Cziva pedig az őt körülrajongó dongóktól a lakadalom előtt egymással nem beszélhetek másról, mint röviden meghatározták az esküvő napját, esküvő után pedig nemzeti Nagy Gáborné asszonyom anyi dolgot talált magának, hogy a türelmes férj déiben alig jutott hozzá „jó appetitust” kívánhatni, az uradalmi kancellista ur, mint a haladó újabb kor növényedéke már „jó étvágyat” mondott.

Ebéd után ispán ur ki a gazdaságba, őrök ur pedig bement a kancellariába, s miután Nagy Gáborné asszonyom törekvései nem ki, hanem befelé gravitáltak, nem a férje után ki, hanem az íródeákhoz.

Ilyenforma körülmények között egy szép tavaszi napon megjelent a háznál kicsike, nagy, ki sivtva ke-reste az apát, ennek ily minőségben a savanyuképi Gábor urat mutatták be, kinek nevére be is matriculáltak. — Rendes időközökben később is előkerültek a kis nagyok, lélek és testben oly arányban és számmal növekedvén, mint az orgonasíp, míg végre nem lehet ugyan mondani, hogy édes atyjuknak, hanem Nagy Gábor uramnak annyira nyakára nőttek, hogy ez a

kakukfészkek terjesztését s a kakukfiak mindinkább növekedő igényeinek kielégítését megunván, egy vasárnap napon a templomban, ép azon pillanatban, mikor egypár fiatal jegyes oltár előtt a holtomiglan holtodiglant rebegte, szépen megőrült.

Elvitték az örültek házába, ott két hó mulva megkönnyebbült a szalmazsákja, Nagy Gáborné özvegy lett, visszatért szüleikhez a városba, letette a férj nem finoman hangzó nevét, lett ismét Pörgei Cziva; a gyerekekre, miután az íródeák időközben elispányosodott, s ezenfelül megis feleségesedett, s így volt otthon elég gondja, nem viselt gondot más, mint Pörgeiné Zsuzsanna, Czivának édes anyja, kitől táplálékukat is nyerték, ha ugyan táplálékuknak lehet nevezni azon kotyvadékokat mit ő főzött, nem terjedvén szakácsnéi ismeretei tovább a rántott leves és kukorica-dödöllénél, ruházatukat pedig egymásnak szabták a mennyire leszárták egymásról a gunyát, ha bivalybörből volt is készítyve. — Nevelést pedig a nagy felekezetenküli iskolában az utczán kaptak.

Ezalatt Cziva férjre vadászott, ki is küldötte hajtóit, azok ajánlattal messze földről tereltek egy embert ki kimutatta, hogy neki ennyi ennyi ezer frt. értéke és egy fiacskája van, s a nőtől is annyit vár, a nőnek is volt annyi pénze kimutatva mint a leendő férjnek s papíron nem volt több gyermek egyenél.

A marriage megtörtént, Czivából lett Kügelhuber Altrédné asszony. — Otthon aztán kezdődtek a vallatások, hát a te vagyonod hol van? — hát a tied hol van? kié ez a sok vásott kölyök? az enyim, hát emezek? azok meg az enyimek — Kisült, hogy egymást igyekeztek megcsalni, mely nemes törekvésükben a bosszú sorskeze segítette s válással bevégezte, s most az egykor híres Pörgei Cziva mint a vihartól tépett, vár ott

Ismeretetés.

Érd (Hamzsabég) és Batta (Százhalom) történeti vázlata.

Irta: Kereskényi Gyula.

Őseink keleti hazájukat elhagyva nyugat felé költözének, hol a 4-ik század vége felé Dáciaiban lakó Góthokon győzedelmet aratva, őket Thracia és Moesia határai közé szorították. — Dácia meghódítása után a jászokat legyőzve, Pannonia határhoz közeledének, az ott lakó népet csatatérre riaszták fel.

Pannoniában lakó nép tetrarchája Macrinus volt. „Incolebant eidem temporibus Pannoniam Longobardi, Alemanni et Italici cum illis, et tetrarcha Macrinus vel Maternus tum regni, tum vero Moesiae Achaiae, utriusque Thraciae et Macedoniae.“ — Thuróczy Pars I. Chron. Cap. 11. — „Az időben Pannoniában lakának a longobardok, alemannok s ezekkel olaszok, kiknek tetrarchája (kormányzója) nemkülönb Moesia, Achaia, Thracia és Macedoniának Macrinus vala.“ — „Eo tempore Pannoniam tetrarcha Matrinus gubernaret.“ — Chron. Bud. pag. 15. — „Ekkor Pannoniát Matrinus kormányzó igazgató.“

Macrinus hallván, hogy a húnok hatalmas és vitéz nemzete közeledik Pannónia határaihoz megfélemltet, nem bizván seregében, követséget küldött a rómaiakhoz általuk a húnok ellen segítséget kieszakozlandó; a rómaiak Detriket küldék segítségül. — „Eadem tempore Detricus natione Alemannus, Romanorum principum de voluntate omni Germaniae praesidebat, iste in Macrini auxilium delectus est.“ — Thur. Chron. par. I. Cap. 11. — „Az időben német nemzetségből származó Detrik, kit a rómaiak önkénytelenségének a germán törzs kormányzójává, küldtek Macrinusnak segítségül.“

Macrinus segítségére küldött olasz, német s más nemzetségbeli sereg elérkezett Százhalomig. — „Detricus congregato ingenti Germanico, Italico aliarumque gentium exercitu, descendit in Pannoniam, et in Százhalom castra metatus est.“ — Thur. Chr. par. I. Cap. 11. — „Detrik német, olasz s más vegyes nemzetségből összeszedett sereggel elindult Pannoniába, s Százhalom mellett táborba szállt.“ — Egressus cum Italico, Germanico ac ceteris mixtis gentibus occidentis exercitum peruenit in Százhalom.“ — Chron. Bud. p. 16. — „Olasz, német és más nyugoti vegyes sereggel megindulván, Százhalomhoz juttat.“ — Posteaquam intra Tétén et Százhalom copias mixissent.“ De initiis ac maj. hung. lib. IV. Cap. VIII. — „Miután Tétény és Százhalom között seregeik csatlakozának.“

Százhalom fekszik Érd és Batta határában, Horvát István Érd fölött emelkedett hegységen létező halmokat Százhalomnak (saxicolles) nevezi; de miután névtelen jegyzőnk 46. és 47. fejezetben e helyet „Centum montes“ névvel jegyzi, bizonyos, hogy legrégibb történetírónk e helyet Százhalomnak értelmezte. E hely az ott elvált húnok teteme fölé emelt száz (centum) halomtól, mint alább látandjuk vette nevezetét, hol száz huszonezer hún vitéz lón eltemetve. E halmok mellett fekvő Batta község egész 1779 évig Százhalomnak hivatott, azt a görögkeleti plebánia hivatalos könyveinek pecsétnyomataiban láthatni, ily fölíratban: „Sigillum loci Százhalom,“ később 1790-ik évben ily fölírat látszik: „Sigillum loci Százhalom Batta,“ 1799. évben Százhalom elmaradt s e fölírat látszik: „Sigillum pagi Batta.“

til az illatos ősi mülhelyben, a férj pedig Pesten egy Comptoirban körmöl a csekély napi kenyérért.

Uram, hölgyeim! ne számításból, de szívetek szerint egyesüljetek.

Ő jól tudja...

Ő jól tudja, mint szenvedek!
Nincs se éjjem, se nappalom;
Agyam lángol, vérem lázong,
Órültté tesz a fájdalom.

Ha előtte leborulok:
Mosoly lebeg ajka körül.
Mosolyog, mert halmi vágyom,
Gúnyol akkor? vagy tán örül!

Ilyenkor oly kábult vagyok,
Egész világ kering velem
És szívemben haláltusát
Vívok: a kín és — szerelem!

Ha kis kezét megcsókolom,
Arczomat láng borítja el,
Oly jól esik nézni őtet
Szelid, vonzó szépségével.

Részvét helyett kigúnyol ő,
Ajkán örök mosoly lebeg;
Tördőfés ez, lelkemig hat,
Azért vagyok olyan beteg!

Halifax.

Detrik és Macrinus Potentiana város határában összpontosítva seregüket, e városban gyűltek össze. — „Longobardi ad civitatem Potentianam fuerant congregati.“ Chron. Bud. pag. 15. — „A longobardok Potentiana városánál gyűltek össze.“

Potentiana város Erdy János (Luczenbacher) szerint állott Érd-Hamzsabég magaslatán, a még most is fennálló barbar sáncok mögött. „E város (Potentiana) nagy tért foglalt el, mely most szőlőkkel van borítva, egyik oldalát a Duna meredek partja környezi, másfelől magas földszáncokkal van bekerítve, melyekről megismerhető, hogy az egész tér kőfállal volt bekerítve.“ Erdy. Acad. Értesítő 1847. 286. lap.

Bognár József az 1843-ik évi Tudománytár 110-ik lapján említi, hogy Potentiana Érd helyén állott. — Desericy Schwandtner György és Jordán után indulva Adony helyére teszi.

Rosty Zsigmond „Rajzok Fejérmegye multjából“ művében írja: „E megye terén voltak, Potentiana (Batta) Matrica (Ercsi) — Vetusalinum (Adony).“

Potentiana város emlékét a régi római történet- és földrajziróknál nem találjuk, krónikáink leírása után e város a régi Százhalom, a mai Batta község táján, nem messze Érdtől feküdt.

Valóban hosszabb kutatás után magam is azon meggyőződésre jutottam, hogy Érd-Batta határában, a most is fennálló ezredéves római hídttól nem messze az ercsi hegylánc alján, Dunamentében, egy nagy római város feküdt; — keletről a Duna, éjszakról az erdő hegymagaslat s még fennálló barbar sáncok; délről az ercsi magaslat, nyugatról a hosszan nyúló posványosság lehetővé tették, hogy az Accincum-tól erre vonuló s egyenest e városba vezető főutat, mely ut mai nap is épen áll, az ellenség bevonulása előtt elzárni lehetett.

Egy nagyobb városnak e helyen fekvését erősíteni látszik az is, hogy a dunai és rajnai tartományokra vonatkozólag ki lón mutatta, miszerint ily helyeken, hegyláncok alján, mocsároktól környezett sík téren fekvődték a főbb helyek. Százhalom melletti római város, Accincum alatt az első völgyesoros Tárnokvölgy védelmére volt fölláttva, mely sorozon Accincum háta mögé igen könnyen juthatott volna az ellenség. Erdy János (Luczenbacher) által az 1847-ik évi Acad. értesítőben említett helyen, az erdő magaslaton egy előerődíveny lehetett, távolabb attól a vigyázó-torony (specula) — mi a Camponai (Tétény) és Matricai (Ercsi) vigyázó-tornyok, s a Dunántúl fekvő őrhelyekkel kapcsolatban állott.

(Folytatása következik.)

Népnevelés a Vértesalján.

A tankötelezettség életbeléptetését kiténtetni hivott miniszteri térképen Fejérmegye területe fehéren tűndöklök mint a hó. Lehetetlen, hogy örömrre ne buzduljunk, mi e megye lakosai, midőn a térképet magyarázó statisztikai táblázat arról győz meg bennünket, hogy itt a tankötelezettség lehető legrigoribban életbe van lépítve, a mennyiben minden százból kilenczven hat szorgalmas iskolalátogató, s bizonyára — legalább úgy gondoljuk — a hol füst van tűznek is kell lenni: a szorgalmas iskolázatásnak értelmi s erkölcsi haladás levén multhatatlan következménye; ennél fogva megynék eddigi jó hírnevét, hogy az az ország egyik legmiveltebb megyéje: jövődre se félhetjük.

Fájdalom azonban e szép ábránd szétfoszlik, mi helyt az ember belepillant a ma statisztikai kimutatás készültének titkaiba; vagy még jobban, ha nem mint annak tisztelt készítői, csak a távol családok ködén keresztül nézik tanügyünket, hanem közelről, szemtől szembe tekintjük meg iskolaiügyi viszonyainkat.

Néhány év óta megynék vértesaljai részén hat nagy reformált gyülekezet iskoláinak felügyeletével levén megbizva, a tanügy állásáról szűk körömben bő tapasztalatot szerezhettem. Minthogy részekből alakul az egész, jónak látom t. szerkesztő ur engedelmével, közzétenni tapasztalataimat, azon reményben, hogy a többi velem hason helyzetben levő iskolafelügyelő urak szintén így tevén, az iskolaiügyről közvetlen s kimerítő szemlélet után oly kép tárul a közönség elé, mely a valóságnak teljesen megfelel. Hogy így megismerve, ha van, a hiányokat, igyekezhessünk azokat önerőnkkel leküzdeni. Mert ha mint eddig tettük: a hiányokat eltakarva, a tökély álmagaslátával tetszelgünk magunknak a kérdéskör mások előtt előrehaladásunknak magunk assuk meg sirját, mivel nem szokott jobb jövő után törekedni az, ki a jelenleg meglegedett. Mi pedig, fájdalom, mint az alábbiakból kitetszik népnevelésünk jelenével egyáltalán nem lehetünk megelégedve. — Mindenekelőtt megjegyzem, hogy a mit mondok, csak az általam vizsgált s jelenleg minthogy szükség nincs rá, meg nem nevezett hat község református iskoláiról áll; azonban ezen hat község is tagja levén megynéknek, ha a tagokba hiba van, s hiszem több az enyémhez hason állapotba levő iskolai kör is van — nem lehet ép az egész szervezet; ennél fogva megynék iskolai állapotára az elmondandókból teljes joggal lehet következtetést vonni. Ismerkedjünk meg tehát a részletekkel, hogy az egészről kellő fogalommal bírassunk.

Hat községem reformált lakosainak összes lélekszáma 8046, ezekből 6—12 évesig iskolaköteles 820, tehát az összesnek 10 százaléka. Azonban tényleg iskolába nem jár ezek közül nyolczvanhat, és így nem

96, hanem csak 90-re olvad le az iskolázók valódi száma. Igaz, ha másutt kedvezőbb az iskolalátogatósi viszony, ez az arány javulni fog, de hogy valóban az e, csak akkor tudjuk meg, ha a többi adatok is kezünkön lesznek, még pedig megbízható forrásból. De bármily kedvező volna is az iskolalátogatósi arány: értéke felényire csökken, mihelyt tudjuk, hogy a megye Sárvízen inneni oldalán a szorgalomnak négy, legfelebb öt hóból s így a törvénybe megszabott legkevesebb időnek csak feléből áll; nyári iskolázásnak hire sem levén. A Sárvízen túl eső részben, tudom, hogy a reformátusoknak legalább a nyári félévben is szorgalmasan látogatnak iskolái, miért nem itt is? bizonyára egyrészt azért, mert a felsőbb hatóság, kinek tiszte volna, nem sürgeti a dolgot erőlesen; másrészt tanítóink is okoztatolom — tapasztalatom szerint — a mulasztással, mivel nyáron a gazdálkodást tekintvén főfeladatunknak, a tanításra se kedvök, se idejük. — Ne vegyék tanító urak rossz néven, ha némi részben a mulasztás vádjával őket is terhelem, hiszen jelesnek kürtölt s nagy közönség iskoláját vezető tanító menté magát többöknél fölhallatára azon vád ellen, hogy még a téli leglátogatottabb szorgalomszak alatt is, a tanítónak ott kellene lenni, ha p — ba esnék vásár. Hogy a születeket nem terhelem a mulasztás vádjával, két okból teszem: először minden szüle örül ha gyermeke oktatásának sikerét látja, s így nyáron is iskolázatná szerintem, ha előhaladás tapasztalja; továbbá mutatja ez állítás igazságát a Sárvíz túlsó részén levők példája, hol nem őriztetnek libát a szülek e helyett hasznosabb, lelkifoglalkozást űző gyermekeikkel.

De ha már az iskolalátogatósi viszonyokat ily szomorúaknak tapasztaltuk, mennyire le kell hűlni a siker iránt előzetesen táplált minden reményünknek, ha látjuk azt a tenger mulasztást, a mit járványos nyavalya uralkodásán kívül is a nélkül, hogy érte valakinek hajszála is meggömbült volna, a közoktatásügyi törvény életbeléptetése óta ötödik esztendőjében — némely tanító naplójába vezet, s a községi biróval szorgalmasan közöl. Egy 107 gyermekből álló iskola ¼ éves mulasztási főnapjainak száma, meghaladta a kétezeret, tehát átlag minden iskolás 20 fél napot nem töltött a 180-ból iskolában. Hogy remélhető ily buzgalom mellett, még ha tanítóink mindmegannyi Pestalozziak volnának is, siker, előhaladás? Pedig fájdalom ezek se ütök meg se mennyiségileg se minőségileg a mértéket. — A 800 gyermekhez, legrosszabb esetben, mint tudjuk, kellene a közokt. törvény értelmében 10 rendes tanító. Van is tiz, de csak hat rendes, négy meg fél-évenként változó segéd. Segéd! még pedig milyen! Tavall egy 120 gyermekkel bíró iskolának segédtanítója azzal menté saját s tanítványai gyarlóságát: „nem igen bírom őket oktatni, mert még magam is nagyon fiatal vagyok,“ s igaz volt, a mennyiben a p. i. főiskolának 2 évet végzett gymnasiumi növendéke volt! No de vigasztalódjunk, az idén méltó utód foglalta el helyét, ez már nem gyermek, meglelt férfit, nem is fog fél év végzetével egyik főiskolának is ajtmögő támasztója lenni, hanem folytatja majd előbbi magasztos hivatását, mert ő becsületen takácsmester.

No de a rendes tanítók csak megállják helyüket? Kérde valamelyik szives olvasó. Meg ha az a hely véletlen nem az iskola. — Hogy állnak meg az istenadták, mikor a hat közül csak négy végzett preparandiát, kettő pedig a nevelést még talán Noe apántól tanulta, s gyakorolja maiglan is more patrio úgy mint anno 1700. — 800 gyermeket tehát tanít négy szaképzett — szakértővel valahogy össze nem tévesztendő — tanító: pompásan vagyunk tehát, mint akár Timbukuban; mert ugyan nem tudom, de hiszem, minden kétszáz gyerekre ott is esik egy szaképzett, s ott is mint nálunk, vagyis az én körömben, minden négy százra egy szakértő tanító.

(Vége következik.)

Nyilatkozat.

T. szerkesztő ur! Igazságszereteted ismerve bátorodom kérni, hogy becses lapjában az alábbi soroknak helyet adni sziveskedjék.

A „Vértesalja“ f. hó 19-ik számának színi szemle rovatában oly vád van ellenem, mely nemcsak a színügyet, melynek én is egyik szerény munkása vagyok, de a nagy közönség műzslését, sőt igazgatói becsületemet is sérti. — Engedtessek meg nekem, hogy a végetes „Egy király kedvese“ színmű előadása történetét egész meztelenségében elmondjam a közönségnek.

Dancz Nina k. a. választá e darabot jutalomjátékaul, s jutalomjátéka f. évi márczius 5-re volt kitéve. De a k. a. érdekei úgy kívánták, hogy f. hó 12-kén okvetlen megtörténjék. De szilárd határozatomat csak azért változtatam meg, mert Szinovácz ur oly dolgokkal fenyegetett, hogy barátaim megjedtek e városi jövőm felett, s a k. a. körömben együtt odavitték a dolgot, hogy kénytelen voltam engedni, s e hó 5 én csakugyan e hó 12-ére engedélyeztem a jutalomjátékot. De — Szinovácz ur iránti valódi barátság — és kíméletből — kértem a jutalmazandót, hogy válasszon más darabot; mert Egy király kedvesét ily rövid idő alatt előadni annyi, mint a szerző irántam eddig tanusított barátságát, jövőbeni jóakarátával együtt eltemetni; — annyival inkább, mert értelmes rendező szép, kerülő szavakkal tudomra adta, hogy a darab minden cselekvény nélküli, üres frázisokból, csaknem érthetetlen